

İSLAMDA İBADET VE KAPSAMI

• Yüce Allah insanları kendisine kulluk etmeleri için yaratmış, onları sınamak için de dünya hayatını var etmiştir. Ayrıca insanlara yol göstermek için peygamberler ve kutsal kitaplar göndermiştir.

“Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.”

(Zâriyât suresi, 56. ayet)

• İbadetlerin yalnızca Allah (c.c.) için yapılması, gerekmektedir. Allah'tan (c.c.) başka bir ilaha tapınmak kesinlikle kabul edilmemiştir.

• “Yalnız Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol!”

(Zümer suresi, 66. ayet)

• Allah'a (c.c.) ibadet etmek O'na kulluk etmeyi, itaat etmeyi, boyun eğmeyi, saygı duymayı ve güvenmeyi ifade eder.

• Kur'an-ı Kerim'de Allah (c.c.) için yerine getirilmesi gereken namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetler bildirilmiş, Hz. Muhammed (s.a.v.) de bu ibadetlerin nasıl yapılacağını açıklamıştır.

• İslam dininde yapılması emredilen ibadetler namaz, oruç ve zekât gibi ibadetlerle sınırlı değildir. Allah (c.c.) rızası için yapılan her güzel davranış ibadet olarak nitelendirilir.

• Dürüst olmak, sabır göstermek, merhametli ve adil olmak gibi davranışlar da İslam dininde emredilen ibadetlerdir.

“Ey iman edenler! Rükû ve secde edin, Rabbinize ibadet edin, hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz.”

(Hac suresi, 77. ayet)

• Yüce Allah kendisine ibadet eden insanları cennet ile müjdelemiş, onların kurtuluşa eren insanlar olduğunu bildirmişdir.

“Kim Allah'a inanır ve faydalı iş yaparsa Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. Allah o kimse için gerçekten güzel bir rızık vermiştir.”

(Talâk suresi, 11. ayet)

İSLAM'DA İBADETİN AMACI VE ÖNEMİ

• Bütün ibadetlerin temel amacı Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmaktır. İbadet etmeye insanların ihtiyacı vardır. Allah'ın (c.c.) insanların yapacağı hiçbir ibadete ihtiyacı yoktur. Bu nedenle ibadetler Allah'ın (c.c.) emri olduğu için yerine getirilir.

“Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk edin...”

(Bakara suresi, 21. ayet)

• İbadetler insanın imanını güçlendirir ve insana iman etmenin tadını yaşatır. İnsan bu güçlü imanı sayesinde kötülük işlemekten uzak durur.

“Kitaptan sana vahyedilenleri oku, namazı özenle kıl. Kuşkusuz namaz hayâsızlıktan ve kötülükten meneder. Allah'ı anmak her şeyden önemlidir. Allah yaptıklarınızı bilir.”

(Ankebût suresi, 45. ayet)

• İbadetler aynı zamanda kişinin Allah'a (c.c.) olan şükürünü ifade eder. Çünkü Yüce Allah insanlar için dünyada sayısız nimetler yaratmıştır.

“Hâlbuki Allah'ın nimetini saymaya kalksanız onu sayamazsınız. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

(Nahl suresi, 18. ayet)

İSLAM'DA İBADET YÜKÜMLÜLÜĞÜ

• İnsan, kendisine verilen akıl ve irade ile yaptıklarından sorumlu kılınmıştır. Her Müslümanın öncelikle Allah'a (c.c.) daha sonra kendisine ve çevresine karşı yerine getirmesi gereken sorumlulukları vardır.

Mükellef ve Ef'al-i Mükellefin

• Dinin emir ve yasaklarına dikkat etmekle sorumlu olan kimseye **mükellef** denilmektedir. Mükellef olmanın en temel şartları akıl ve iradedir.

“... Ey Rabbimiz! Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme! Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı!..”

(Bakara suresi, 286. ayet)

• Ef'al-i mükellefin ise “**mükelleflerin fiilleri**” anlamına gelir. Bu kavram ile insanların dikkat etmeleri gereken farz, vacip, sünnet ve mendup gibi nitelendirilen davranışlar kasdedilir.

- Öğretmenlerimiz öğrencileri ile paylaşabilir.
- Bu içerik [Din ve Kültür](#)'ün katkılarıyla hazırlanmıştır.
- Sadece öğretmen ve öğrencilerin ücretsiz kullanımına sunulmaktadır.
- Herhangi bir site ya da kitapta yayınlanmasına (isim belirtilse dahi) izin verilmemektedir.
- Bu dokümanın tüm yayın hakları [mikailokumus.com](#)'a aittir.

Farz

- Mükelleften yapılması kesin ve bağlayıcı şekilde istenen iş ve davranışlardır. Bu hüküm farz-ı ayn ve farz-ı kifaye olarak iki kısma ayrılır.
- **Farz- ayn**, her Müslümanın bizzat yapması gereken oruç, hac ve zekât gibi ibadetleri ifade eder.
- **Farz-ı kifaye** de bazı Müslümanların yerine getirmesi ile diğer Müslümanların sorumluluğunun ortadan kalktığı ibadet ve davranışlardır. **Cenaze namazı kılmak**, **Kur'an-ı Kerim'i ezberlemek** ve **ilim öğrenmek** bu hükmünde değerlendirilir.

Vacip

- Mükellefin yerine getirmesi gereken fakat emredilirken farz gibi bir dil kullanılmayan yükümlülüklerdir. Vacip olan ibadetlerin yerine getirmeyen kişi günah işlemiş olur.
- **Bayram** ve **vitir** namazlarını kılmak, Ramazan ayında **fitir sadakası** vermek vacip hükmündedir.

Sünnet

Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) farz ve vacipler dışında yaptığı iş ve davranışlardır. Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) bu davranışları ibadetlerin nasıl uygulanacağı konusunda büyük önem taşımaktadır.

- Sünnet, sünnet-i müekkede ve sünnet-i gayr-i müekkede olmak üzere iki kısımda incelenir.
- Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) devamlı yerine getirdiği, çok az terk ettiği iş, davranış ve ibadetler **sünnet-i müekkede** olarak kabul edilir. Bunlara sabah namazının sünnetini, öğlen namazlarının ilk ve son sünnetlerini kılmak, selamlaşmak ve namazları cemaat ile kılmak bunlara örnek gösterilebilir.

Sünnet-i gayr-i müekkede ise Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) bazen yaptığı bazen de terk ettiği iş, davranış ve ibadetlerdir. Yatsı ve ikinci namazlarının ilk sünnetlerini kılmak, yeme içme ve kıyafet konusunda tercihlerde bulunmak bunlara örnek gösterilebilir.

Mendup

- Dinen yapılması istenen ve terk edilmesi kınanmayan işleri ifade eder. Kuşluk ve teheccüd namazlarını kılmak, Ramazan ayı dışında da oruç tutmak bu hükmünde değerlendirilir.
- Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) yapılmasını tavsiye ettiği güzel davranışlara mendup yerine **müstehap** da denilmektedir. İnsanlara zekât ibadeti dışında da maddi yardımda bulunmak, güler yüzlü olmak gibi ahlaki davranışlar bu hükümde değerlendirilir.

Mübah

- Mükellefin yapıp yapmamakla serbest bırakıldığı fiillerdir. **Helal** ve **caiz** olarak da nitelendirilebilir. İslam dininde yapılması, yenilmesi ve içilmesi yasak olmayan şeyler için helal, caiz ve mübah kavramları kullanılır.
- Mübah, helal ve caiz olan davranışların yapılması emredilmediği için bu davranışların terk edilmesi haram olmaz. Bu nedenle günah değildir.

Haram

- Allah'ın (c.c.) kesin olarak yasakladığı söz ve davranışlardır. Allah'a (c.c.) şirk koşmak, haksız yere cana kıymak, yalan söylemek, haksızlık yapmak gibi davranışlar haram olarak değerlendirilir.

Mekruh

- İslam dininde haram olarak kabul edilmese dahi yapılması hoş görülmeleyen davranışlardır. İkinci namazından sonra, güneşin batmasından az önce nafile namaz kılmak, soğan, sarımsak yiyerek camiye gitmek, abdest alırken suyu israf etmek mekruh olarak değerlendirilir.

İSLAM'DA İBADETLERDE TEMEL İLKELER

- İslam dininde emredilen ibadetlerin Allah (c.c) katında kabul edilmesi için bazı ilkelere uyulması gerekir.

Kur'an ve Sünnete Uygunluk

- Yapılacak olan bütün ibadetlerin Kur'an-ı Kerim'in ve Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) ilke ve kurallarına uygun olması gerekir. İbadetlerin sadece Allah'ın (c.c.) emrettiği ve Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) gösterdiği gibi yapılması gerekir.

- İbadetler Müslümanların kendi arzularına göre farklı şekillerde yapılamaz. Allah'ın (c.c.) emirleri ve Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) uygulamaları dışında olan uygulamalar **bid'at** olarak değerlendirilir.

"Sözlerin en doğrusu Allah'ın Kitabı'dır. Yolların en iyisi Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü (dinde) sonradan uydurulanlardır. Ve her bid'at, dalâlettir."

(Hadis)

Niyet

- İbadetlerin ön şart olan niyet amaç belirtmeyi ifade eder. Bütün ibadetlerin yalnızca Allah'ın (c.c.) emrettiği için yerine getirilmesi gerekir.

"...Şüphesiz benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir."

(En'âm suresi, 162. ayet)

- Öğretmenlerimiz öğrencileri ile paylaşabilir.
- Bu içerik [Din ve Kültür](#)'ün katkılarıyla hazırlanmıştır.
- Sadece öğretmen ve öğrencilerin ücretsiz kullanımına sunulmaktadır.
- Herhangi bir site ya da kitapta yayınlanmasına (isim belirtilse dahi) izin verilmemektedir.
- Bu dokümanın tüm yayın hakları [mikailokumus.com](#)'a aittir.

İhlas

- Tutum ve davranışlarda yalnızca Allah'ın (c.c.) rızasını gözetmeyi, gösterişten uzak durmayı ifade eder.
- Hz. Muhammed'e (s.a.v.) "İhsan nedir?" diye sorulduğunda şu cevabı vermiştir:

"Allah'ı görüyormuşsun gibi O'na kulluk etmendir; çünkü her ne kadar sen O'nu görmesen de O, seni görmektedir."

(Hadis)

İbadetlerde niyetin saf olması, Allah (c.c.) rızası dışında bütün düşünce ve beklentilerden arındırılması gerekir.

"Biz sana kitabı gerçeğin ta kendisi olarak indirdik. O hâlde sen de ihlasla yalnız Allah'a ibadet et!"

(Zümer suresi, 2. ayet)

İSLAM'DA İBADET AHLAK İLİŞKİSİ

- İbadetler insanın ruhen yücelmesini ve ahlaken güzelleşmesini sağlar. Böylece toplumda birlik, güven ve huzur hâkim olur.
- Allah'a (c.c.) sürekli ibadet eden insan sürekli Rabb'i ile iletişim halinde olduğu için Rabb'i ile olan bağı güçlenir. Bu sayede manevi olgunluğa ulaşır.

"... Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."

(Ra'd suresi, 28. ayet)

- İnsan, manevi olgunlaşmanın ona verdiği huzur sayesinde kendisinde sıkıntılara karşı direnç gösterme gücü bulur.

"Kullarım sana beni sorduğunda (söyle onlara): Ben çok yakıным. Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm. O hâlde (kullarım da) benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki doğru yolu bulsunlar."

(Bakara suresi, 186. ayet)

- Kendisine verilen nimetlerden dolayı Allah'a (c.c.) şükreden insan Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmış olur.

"... Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir..."

(İbrâhîm suresi, 7. ayet)

- Allah'a (c.c.) samimiyetle inanıp ibadet eden insan yaptığı kötülüklerden dolayı ümitsizliğe düşmez, her zaman Rabb'inin merhametine güvenir.

"... Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin..."

(Zümer suresi, 53. ayet)

- Cemaat ile yapılan ibadetler insanlar arasındaki bağları güçlendirir. Bu nedenle Yüce Allah insanların topluca yapacağı ibadetleri emretmiştir.

"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz bu, sizin için daha hayırlıdır."

(Cuma suresi, 9. ayet)

KUR'AN'DAN MESAJLAR: BAKARA SURESİ 177. AYET

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ
أَمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ
عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ
وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ
بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالصَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ
أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

"İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı taraflarına çevirmeniz(den ibaret) değildir. Asıl iyilik, Allah'a, ahiret gününe, melek- lere, kitap ve peygamberlere iman edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürlük- leri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (direnip) sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allah'a karşı gelmekten sakınanların ta kendileridir."

- Bu ayet **Birr ayeti** olarak da bilinmektedir. Birr her türlü **iyiliği**, **ihسانی** ve **doğruluğu** ifade eder.

- Bu ayette gerçek iyiliğin samimi iman, ibadet ve ahlak olduğu vurgulanmıştır. İbadetleri bu samimiyet ile yapan kimseler dürüst ve **takva sahibi** kimseler olarak nitelendirilir.